

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม สร้างเสริมความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคง และความผาสุกร่วมกันในสังคมไทยเป็นประการสำคัญ¹ เพื่อสนองความมุ่งหมายดังกล่าว แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 พุทธศักราช 2520-2524 จึงได้วางแผนการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาโดยมีสาระสำคัญหลายประการ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและฐานะของครูกำหนดไว้ว่า "ครูคือผู้ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการโดยรอบคอบขึ้นในตัวของผู้เรียน มีความสัมพันธ์ต่อศิษย์และมีบทบาทต่อสังคมมาก"² และวางแผนจะดำเนินการในการปรับปรุงครูโดยการเร่งอบรมครูประจำการ และบุคลากรหลักให้ทำหน้าที่ใหม่ไปตามแนวพัฒนาการศึกษา ตลอดจนการผลิตครูชนบท และอบรมวิชาครูระยะสั้นแก่ผู้ที่มีวิชาความรู้ในคานต่าง ๆ เพื่อให้ช่วยสอนในระดับที่ท้องถิ่นมีความต้องการความจำเป็นของสภาพสังคมและเศรษฐกิจ³

ดังนั้น ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่อันสำคัญยิ่งในการให้การศึกษา เพื่อให้บรรลุตามความมุ่งหมายของแผนพัฒนาการศึกษารวมทั้งแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

¹ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520. (กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต, 2520), หน้า 1.

² คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน, สำนักนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สี่ พ.ศ. 2520-2524. (กรุงเทพฯ: เรืองแสงการพิมพ์, 2520), หน้า 50.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 270.

แห่งชาติ หนึ่ง จินตนา ยศสุนทร ไก่กล่าวไว้ว่า "การที่ครูจะทำหน้าที่ของตนได้โดยสมบูรณ์ จะต้องประกอบด้วยองค์สาม คือ ต้องปรับปรุงความรู้ยุคตลอดเวลาหนึ่ง ต้องปรับปรุงความสามารถในการสอนหนึ่ง และต้องปรับปรุงจิตใจให้สูงส่งอยู่เสมอหนึ่ง" การที่ครูจะปรับปรุงตนเองได้นั้นครูจำเป็นต้องทราบเสียก่อนว่าจะปรับปรุงในกานไหนและเพียงใด การประเมินครูจะทำให้ทราบว่าครูยังบกพร่องในกานใดบ้าง และผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินครูก็ได้แก่ นักเรียน เพื่อนครูด้วยกัน ผู้บังคับบัญชา และตัวครูเป็นผู้ประเมินตนเอง

การวิจัยเกี่ยวกับการประเมินครูที่ปรากฏส่วนมากเป็นการประเมินโดยนักเรียน การประเมินโดยเพื่อนครูหรือการประเมินตนเองมีเพียงส่วนน้อย² และจากการวิจัยของ เซนตรา (Centra) พบว่า การประเมินโดยเพื่อนครูมีความเที่ยงค่ากว่าการประเมินโดยนักเรียน แต่ครูประเมินตนเองส่วนมากมีความเที่ยงสูงว่าการประเมินโดยนักเรียน³

แม้ว่าการประเมินครูโดยนักเรียนจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสอนที่มีความเที่ยง ความตรง แต่ก็ไม่ใช่ยอมรับของคณะครูและผู้บริหารในข้อที่ว่านักเรียนมีความลำเอียง เมื่อประเมินครูที่ใจดีปล่อยคะแนน อีกทั้งครูเองก็ยืนยันว่า ครูเท่านั้นที่สามารถตัดสินสมรรถภาพของครูได้⁴ และเซนตรายังได้กล่าวไว้ว่า การประเมินตนเองของครูเป็นวิธีหนึ่งที่จะได้

¹จินตนา ยศสุนทร, "ครูกับความรับผิดชอบประเทศ," ประมวลบทความเกี่ยวกับกรมมัธยมศึกษา. (กรุงเทพฯ : ศุภสภา, 2513), หน้า 482.

²Kenneth O. Doyle, Jr. and Patricia L. Webber, "Self Ratings of College Instruction," American Educational Research Journal 15 (Summer 1978): 467.

³Kenneth O. Doyle, Jr. and Patricia L. Webber, "Self Ratings...", citing J.A. Centra "Self-Ratings of College Teachers: A Comparison with Student Rating," Research Bulletin (RB-72-33) Educational Testing Service, Princeton, New Jersey, (July 1972).

⁴Robert C. Wilson, Evelyn R. Dienst and Nancy L. Watson, "Characteristics of Effective College Teachers as Perceived by Their Colleagues," Journal of Educational Measurement. 10 (Spring, 1973): 31.

ข้อมูลสำหรับการปรับปรุงการปฏิบัติ (Performance) ของครูและการประเมินตนเองอย่างมีระบบจะช่วยครูได้มากในการปรับปรุงการสอน¹ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การประเมินครูเพื่อประโยชน์ทางการเรียนการสอนวิธีที่เหมาะสมวิธีหนึ่งคือวิธีที่ครูประเมินตนเอง

จากรายงานผลการวิจัยดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าน่าจะมีแบบรายงานตนเอง ให้ครูได้ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินตนเองเพื่อปรับปรุงตนเองให้มีสมรรถภาพสอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สี่

อนึ่ง ทางคานาประถมศึกษานั้น ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้สร้างแบบจำลองขอบเขตหน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของการสอนระดับประถมศึกษาชั้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการการศึกษาของครูประจำการ และนักเรียนฝึกหัดครูประถมศึกษา ทางคานามัธยมศึกษา ก็มีการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพ สมรรถภาพ และบทบาทของครูมัธยมศึกษาในคานาต่าง ๆ หรือลักษณะครูมัธยมศึกษาที่สังคมต้องการเป็นจำนวนมาก ไม่ค่อย แตกการวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินตนเองของครูมัธยมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างแบบรายงานตนเองมีน้อยมาก ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงเห็นว่า การสร้างแบบรายงานตนเองสำหรับครูมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นประโยชน์ต่อครูมัธยมศึกษาในการปรับปรุงตนเองให้มีสมรรถภาพอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาในภาคนี้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยประดิษฐ์ (Inventive Research) ที่มุ่งสร้างแบบรายงานตนเองสำหรับครูมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยให้แบบรายงานตนเองนี้มีความตรงตามทฤษฎีเฉพาะ (Construct Validity) ความตรงตามเนื้อเรื่อง

¹John A. Centra, "Self-Ratings of College Teachers: A Comparison with Student Ratings," Journal of Educational Measurement, 10 (Winter, 1973) : 287.

(Content Validity) ความตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) อำนาจ
จำแนก (Power of Discrimination) และความเที่ยง (Reliability) สูงพอ
ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลตนเองของครูมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ได้

ความมุ่งหมายชั้นรองของการวิจัยนี้คือ หาปกติวิสัยเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile
Norms) เพื่อใช้เป็นเกณฑ์สำหรับเปรียบเทียบผลการประเมินตนเองของครูมัธยมศึกษา
จากการใช้แบบรายงานตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างแบบรายงานตนเองสำหรับครูมัธยมศึกษา ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งขอรายการในแบบรายงานตนเองนี้ได้จากการศึกษาค้นคว้าประกอบ
กับความคิดเห็นต่อครูมัธยมศึกษาของบุคคลต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งได้แก่
ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ครูมัธยมศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียนมัธยมศึกษา
2. แบบรายงานตนเองที่สร้างขึ้นนี้วัดพฤติกรรมของครู 6 ด้าน คือ ด้านการสอน
ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านบุคลิกภาพ และด้าน
คุณลักษณะพิเศษ
3. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการหาความตรงตามสภาพ ความเที่ยง และ
ปกติวิสัยเปอร์เซ็นต์ไทล์ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัด
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และปฏิบัติการสอนอยู่ในภาคต้น ปีการศึกษา 2522
4. การวิจัยครั้งนี้ไม่คำนึงถึงตัวแปรที่เป็นสาเหตุแห่งพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง

ขอตกลงเบื้องต้น

1. พฤติกรรมของครูเป็นตัวแปรที่สามารถสร้างเครื่องมือวัดได้
2. บุคคลแต่ละคนเป็นผู้สังเกต อธิบาย และรายงานพฤติกรรมของตนเองได้ดี

ที่สุด

3. ผู้ตอบแบบรายงานตนเองรายงานพฤติกรรมของตนเองอย่างจริงจัง และตรงกับสภาพที่เป็นจริง

4. ครูที่ไต่ถามแนจกการตอบแบบรายงานตนเองสูง คือครูที่มีสมรรถภาพในการเป็นครูสูง และครูที่ไต่ถามแนจกการตอบแบบรายงานตนเองต่ำ คือครูที่มีสมรรถภาพในการเป็นครูต่ำ

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาจได้ผลไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เนื่องจากผู้ตอบแบบรายงานตนเองต้องตอบในช่วงเวลาจำกัดเพื่อรวบรวมข้อมูลให้กับผู้วิจัย ช่วงเวลาดังกล่าวอาจไม่สะดวกสำหรับผู้ตอบบางคน และทำให้การตอบคลาดเคลื่อนไปไบบาง แต่อย่างไรก็ผู้วิจัยได้แนจกหมายชี้แจงถึงความสำคัญ และความจำเป็นที่ต้องขอความร่วมมือไปพร้อมกับแบบรายงานตนเองทุกฉบับ จึงคาดว่าความคลาดเคลื่อนดังกล่าวคงมีเพียงเล็กน้อย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แบบรายงานตนเอง หมายถึง แบบรายงานตนเองสำหรับครูมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารหนังสือต่างๆ ประกอบกับการสอบถามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครองและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบบรายงานตนเองนี้ประกอบด้วยขอรายการ (Items) ที่ครอบคลุมพฤติกรรมของครูมัธยมศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านการสอน ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านบุคลิกภาพ และด้านคุณลักษณะพิเศษ

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำทุกอย่างไม่ว่าการกระทำนั้นผู้กระทำจะรู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัว และไม่ว่าการกระทำนั้นผู้อื่นจะสังเกตเห็นได้หรือไม่ก็ตาม พฤติกรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ซึ่งแสดงออกมาเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้อื่น ได้แก่ การเดิน การหัวเราะ ฯลฯ และพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ซึ่งถ้าไม่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอก ผู้อื่นก็ไม่สามารถล่วงรู้ได้ เช่น การคิด การนึก ฯลฯ¹

คุณลักษณะพิเศษ หมายถึง ความสนใจ ทักษะที่มีต่อศิลปวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น

ครูมัธยมศึกษา หมายถึง ครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และทำการสอนอยู่ที่โรงเรียนมัธยมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โรงเรียนมัธยม หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โรงเรียนมัธยมระดับจังหวัด หมายถึง โรงเรียนมัธยมที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และเปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนมัธยมระดับอำเภอ หมายถึง โรงเรียนมัธยมที่ตั้งอยู่ในตัวอำเภอ เป็นโรงเรียนประจำอำเภอ และเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ทั้งนี้รวมถึงโรงเรียนประจำกิ่งอำเภอที่มีครูตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป

¹ชัยพร วิชาวุธ, จิตวิทยานับประสบการณ์, (กรุงเทพมหานคร : มวลสารชน, 2519), หน้า 17.

โรงเรียนมัธยมระดับตำบล หมายถึง โรงเรียนมัธยมที่ตั้งขึ้นในตำบลต่างๆ ของ
อำเภอที่มีโรงเรียนประจำอำเภออยู่แล้ว และเปิดสอนระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งโรงเรียนประจำกิ่งอำเภอที่มีครู
ต่ำกว่า 20 คน

เขตการศึกษา 9 หมายถึง เขตบริหารการศึกษาใน 5 จังหวัด คือ อุตรดิตถ์
หนองคาย สกลนคร ขอนแก่นและเลย

เขตการศึกษา 10 หมายถึง เขตการบริหารการศึกษาใน 6 จังหวัด คือ อุบลราช-
ธานี ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ นครพนม มหาสารคามและยโสธร

เขตการศึกษา 11 หมายถึง เขตบริหารการศึกษาใน 5 จังหวัด คือ นครราชสีมา
ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์และศรีสะเกษ

สมรรถภาพของครู หมายถึง ความสามารถหรือคุณสมบัติประจำตัวครูซึ่งทำให้ครู
ปฏิบัติงานครูได้บ้างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ความสามารถ
หรือคุณสมบัติในด้านการสอน ด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์
ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านบุคลิกภาพ และด้าน
คุณลักษณะพิเศษ

ทฤษฎีเฉพาะ (Construct) หมายถึง ทฤษฎีที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นในการวิจัยครั้งนี้
เพื่อช่วยในการสรุปพฤติกรรมที่ปรากฏไปยังคุณลักษณะที่อยู่ภาย
ใต้พฤติกรรมนั้นๆ ทฤษฎีเฉพาะในการวิจัยครั้งนี้กำหนดไว้ว่า
ครูมัธยมศึกษาที่มีคุณสมบัติสูงในด้านการสอน ด้านวิชาการ
ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านบุคลิก-
ภาพ และด้านคุณลักษณะพิเศษ ย่อมมีสมรรถภาพในการ เป็นครู
ครูสูง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัยครั้งนี้จะได้แบบรายงานตนเองพร้อมทั้งปกตีวิสัยเปอร์เซ็นต์และคู่มือ
การใช้แบบรายงานตนเองสำหรับให้ครูมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้ประเมินตนเอง
เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงตนเองให้มีสมรรถภาพดียิ่งขึ้น